

ECONOMISCHE MYTHES VERDUISTEREN ZICHT OP ALTERNATIEVEN

Tekst: Herman Beekers

Economie is te belangrijk om aan economen over te laten; vorm zelf je oordeel. Dat was de grondgedachte achter *51 Mythes over wat goed zou zijn voor de economie* van oud-politica en journalist Mirjam de Rijk. *51 Mythes* is gebaseerd op een serie artikelen van haar hand in de Groene Amsterdammer, afgesloten met een debattenreeks in Pakhuis de Zwijger.

Economie klinkt als exacte wetenschap, zoals astronomie. Maar het is in werkelijkheid eerder sociologie: een gedragswetenschap waarin getallen en wetmatigheden betrekkelijk zijn. De mythes betreffen al die economische stellingen die in werkelijkheid meningen of wensdromen zijn en die veel te klakkeloos worden overgenomen door politici, opiniemakers en belangenbehartigers. ‘Lastenverlichting zorgt voor werkgelegenheid’, ‘we moeten bezuinigen want de staatschuld is te hoog’, ‘de vergrijzing is niet te betalen’ – Mirjam de Rijk weet deze stellingen niet alleen in twijfel te trekken, ze haalt ze meestal ook kundig onderuit, en creëert daarmee broodnodige ruimte voor alternatieve ideeën.

De mythes zijn verdeeld in hoofdstukken (over wat economie is; over werk en werkloosheid; over de markt en de overheid; over ongelijkheid; over de crisis; over Griekenland en de eurocrisis) en elk hoofdstuk wordt afgesloten met ‘een andere kijk’.

BREDE TEGENBEWEGING

De 51 mythes zijn geen toevallige verzamelingen en gaan ook niet over de toevallige expertise van Mirjam de Rijk. Het gaat om 51 uitingen van de ‘neoklassieke’ stroming in de economie, die wereldwijd overheerste in de afgelopen decennia. Deze pleit voor meer markt (en dus privatisering en deregulering), minder overheid (en dus minder belastingen en sociale voorzieningen), loonmatiging (en dus hogere winsten) en flexibilisering (dus



Mirjam de Rijk
51 Mythes over wat goed zou zijn voor de economie
Uitgeverij Nieuw Amsterdam

minder werknemersrechten en ontslagbescherming). De crisis die het resultaat is van dit economisch beleid willen de neoklassieken – hun politieke vrienden heten ‘neoliberalen’ – te lijf gaan met meer van hetzelfde. Het verzet tegen de neoliberale politiek neemt wereldwijd toe, óók onder economen, zelfs bij instituten als het IMF en de OESO. Oude en nieuwe stromingen in de economische wetenschap oogsten steeds meer belangstelling. Zoals de leer van Keynes, waarmee de vorige grote crisis in de jaren dertig werd bestreden: geen bezuinigingen in tijden van crisis, maar juist extra overheidsinvesteringen. En de theorie van Marx, die benadrukt dat de belangen van de werkende mensen lijnrecht tegenover die van het kapitaal staan. Mirjam de Rijk is geen uitvinder van deze kritiek, maar zet die op een begrijpelijke, leesbare manier op een rijtje voor de beginnende en gevorderde lezer. Zij sluit haar boek af met een overzicht voor ‘Verder lezen’, met verwijzingen naar bijvoorbeeld Thomas Piketty, vader en zoon Skidelsky, Tomáš Sedláček, Wolfgang Streeck en vele anderen. In haar dankwoord geeft zij krediet aan Nederlandse economen die ook wij tot onze bondgenoten rekenen: Paul de

Beer, Alfred Kleinknecht, Robert Went, Rens van Tilburg, David Hollanders, de mensen van Follow the Money en De Correspondent. De Rijk maakt duidelijk dat ze het woord voert vanuit een brede tegenbeweging, en waar je die kunt vinden. Een heel andere houding dan die van haar partijgenoot Jesse Klaver, die in zijn niemendalletje ‘De mythe van het economisme’ (september 2015) vrolijk grasduint in inzichten van deze tegenbeweging, maar het doet voorkomen alsof hij het allemaal zelf bedacht heeft en in zijn eentje strijd voert tegen zijn zelf benoemde vijand: het ‘economisme’.

PREDISTRIBUTIE

Voor de geoefende deelnemer aan economische discussies brengt Mirjam de Rijk geen groot nieuws, maar wel een helder overzicht van de richtingenstrijd. Zeer leeswaardig voor wie zich als nieuwkomer in de economie wil verdiepen. Ook voor mij had ze nog een aardige eye-opener: in de strijd tegen ongelijkheid hoeven we niet alleen te kijken naar de overheid die voor herverdeling van inkomen moet zorgen via belastingmaatregelen en wetgeving. Mirjam de Rijk betoogt dat sterke vakbonden een belangrijke rol kunnen spelen in ‘predistributie’ van de welvaart: een gelijkmatiger loonverdeling in de bedrijven en beperking van de zelfverrijking aan de top, bijvoorbeeld door bestuurders onder de cao te brengen. Daarnaast is van groot belang dat de vakbeweging succesvol strijd voert tegen de alsmaar voortdurende loonmatiging. De lage lonen (en het steeds kleinere aandeel van de lonen in de opbrengst van de productie) remmen de binnenlandse consumptie en de omzet van het mkb en zijn slecht voor de productiviteit en innovatie. Bovendien moet de inflatie nodig naar de 2 procent, nietwaar? In plaats van elke maand 60 miljard ECB-euro’s naar banken, overheden en beleggers te sluizen, kan dat geld beter in huishoudportemonnees belanden. Dat zal de binnenlandse vraag veel meer goed doen.